

Position Paper Vereniging NVMP

Knelpunten en oplossingen bij circulair beleid en bedrijfsvoering

Zoetermeer, 8 juni 2017

Vereniging NVMP zet zich sinds 1999 namens ruim 1.600 Nederlandse producenten en importeurs in voor het verzamelen en verantwoord recyclen van zoveel mogelijk afgedankte elektr(on)ische apparaten en energiezuinige verlichting ('e-waste').

De producenten en importeurs stellen al jarenlang alles in het werk om de kringloop te sluiten, zodat de grondstoffen opnieuw gebruikt kunnen worden. Zo ligt het recycleresultaat dat Wecycle in 2016 behaalde ruim boven het wettelijk gestelde niveau.

Lekken in de kringloop

Een gesloten kringloop, ook voor elektrische producten die relatief veel waardevolle grondstoffen bevatten, ligt niet binnen handbereik. Er zit een aantal lekken in de kringloop. Een aantal van die lekken hebben koppige oorzaken; wij noemen hieronder vijf soorten lekken.

1. Onzorgvuldig afdanken

Een belangrijke lekstroom ontstaat bij het afdanken: consumenten en bedrijven geven afgedankte apparatuur niet af bij onze inzamelpunten, waardoor ze in het restafval terecht komen. Hierdoor gaan grondstoffen verloren.

Witteveen + Bos heeft onderzocht hoeveel e-waste er in het restafval is verdwenen in de jaren 2010-2015.

→ Gemeenten met diftar (= gedifferentieerd tarief voor afvalinzameling) voeren veel minder e-waste af via het huishoudelijke restafval, dan gemeenten met een uniforme afvalstoffenheffing. Per type diftar laten de zwaardere typen diftar de grootste reductie in e-waste zien. Het systeem 'dure zak' en diftar op basis van gewicht brengen het e-waste zelfs onder de 0,5 kg per inwoner per jaar ten opzichte van 1,9 kg. Wij pleiten voor invoering van diftar door alle gemeenten.

2. Verwerking door het grijze circuit

Hoffmann Bedrijfsrecherche onderzocht waar de afgedankte elektrische apparaten blijven die buiten de inzamelsystemen om in het 'grijze' circuit worden ingezameld en verwerkt. De rechercheurs van Hoffmann monteerden gps-trackers in 89 afgedankte wasmachines en elf koelkasten. Vervolgens zijn deze apparaten ingeleverd bij verschillende metaalhandelaren door het hele land. Geen van hen had een WEEELABEX-certificaat. Dat is ook niet vereist zolang het afgedankte apparaat niet wordt verwerkt. Slechts drie van de honderd ingeleverde apparaten komen in Nederland goed terecht, op een WEEELABEX-gecertificeerde locatie. Hiermee is een gigantische lekstroom aan het licht gebracht.

→ Hoogwaardige gecertificeerde verwerking van e-waste kost de verwerker meer geld dan laagwaardige verwerking. Een veelgehoorde uitspraak is: "Afval zoekt het laagste punt". Dat voorkom je door een 'level playing field' te creëren; bij voorkeur binnen de EU. Hiermee wordt de financiële prikkel voor laagwaardige verwerking en het daarmee verloren gaan van grondstoffen weggenomen.

3. Fysische en technische beperkingen

Er zijn fysische en technische beperkingen aan het volledig terugwinnen van alle grondstoffen.

a. In metallurgische recycling kunnen bepaalde stoffen verloren gaan bij het terugwinnen van andere stoffen.

- b. Grondstoffen die door de technologische ontwikkeling hun nut hebben verloren: het lood- en bariumhoudend beeldbuisglas bijvoorbeeld wordt in het tijdperk van platte schermen niet meer gebruikt.
- c. Gaat het om verlies van uiterlijke eigenschappen, bijvoorbeeld verlies van glans of kleurverschillen in herwonnen plastics, dan kan een mentaliteitsverandering bij de consument uitkomst bieden: liever duurzaam dan uiterlijk perfect.

4. Economische barrières

Een hardnekkig probleem is dat met name 'virgin' kunststoffen (veel) goedkoper zijn dan door middel van recycling herwonnen kunststoffen. Daarmee zijn recyclers sterk afhankelijk van de vraag van producenten naar gerecyclede kunststoffen.

→ Teneinde de vraag naar herwonnen kunststoffen te stimuleren, valt te denken aan de invoering van financiële prikkels.

5. Lekken in hergebruik

Reparatie en refurbishing maken hergebruik van elektrische apparaten mogelijk. De duurzaamheidswinst van hergebruik moet wel afgewogen worden tegen andere milieu-aspecten. Een punt van aandacht is dat niet bekend is hoeveel refurbished apparatuur wordt geëxporteerd.

→ De vraag naar refurbished apparaten zoals mobiele telefoons is in de afgelopen jaren alsmar gestegen. Deze ontwikkeling is markt gedreven en behoeft derhalve geen financiële prikkels vanuit de overheid.

Mede door bovenstaande lekken is er jaarlijks een '*distance to target*' van circa 83 kiloton om de inzameldoelstelling in 2019 te behalen. Registratie, regulering en certificering helpen daarbij. Handhaving is essentieel.

Regie over de kringloop

Een optimale herwinning van materialen kan mede bereikt worden door:

- Bewustwording resp. gedragsverandering bij de consument van het belang van inleveren van afgedankte elektronica;
- De infrastructuur van inzamelbakken voor e-waste;
- Effectieve samenwerking met gemeenten, detaillisten, kringloopbedrijven, kinderboerderijen en scholen;
- Gecertificeerde verwerkers met een hoge mate van grondstofherwinning;
- Om de opbrengsten van recycling uit afgedankte apparaten te verhogen én invulling te geven aan haar maatschappelijke verantwoordelijkheid, heeft Wecycle de Wecycle Service Centers opgezet. Hier demonteren mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt afgedankte elektrische apparaten en volgen tegelijkertijd een re-integratietraject. Op deze manier wordt de circulaire met de sociale economie verbonden.

De inzameling en verwerking van e-waste via uitvoeringsorganisatie Wecycle kostten de producenten in 2016 netto 34 miljoen euro. De opbrengsten van de materialen zijn al verrekend in dit bedrag. Er is dus geen sprake van een verdienmodel. De producenten geven invulling aan hun verantwoordelijkheid en financieren de inzameling en verwerking van e-waste.